

De opmars van het duurzaamheidsverslag

Philip Wallage

Tot voor kort leek bij een opgaande economie meer aandacht te bestaan voor duurzaam ondernemen dan tijdens een recessie. Toch zijn er ontwikkelingen die duiden op een meer structurele aandacht. De kritische en mondige burger, het vervagen van grenzen, de toenemende aandacht voor gezondheid, natuur en mensenrechten, de toenemende claimgevoeligheid en aandacht voor reputatie, zijn factoren die een meer structurele ontwikkeling stimuleren. Illustratief is een groot aantal interessante bijdragen over 'mensen, milieu en meerwaarde' en 'duurzaam ondernemen' die recentelijk in het NRC Handelsblad verschenen. Politici volgen de ontwikkelingen op gepaste afstand en laten deze vooralsnog aan de marktpartijen over.



Eén ding is klip en klaar: door nieuwe informatie- en communicatietechnieken kunnen duurzaamheidsvraagstukken aan geen huis- en directiekamer meer voorbijgaan.

Uit een onderzoek van KPMG blijkt dat steeds meer ondernemingen een duurzaamheidsverslag uitbrengen, waarin de leiding verantwoording aflegt over de mens-, milieu- en winstdimensie van het ondernemen. Als we deze vorm van integrale verslaggeving bezien, komt als eerste vraag op aan welke eisen zo'n verslag moet voldoen.

Algemeen aanvaarde grondslagen voor integrale verslaggeving zijn immers nog niet voorhanden. Standaarden zijn alleen nog maar beschikbaar voor

Prof. Dr. Ph. Wallage is partner bij KPMG Accountants en hoogleraar Accountantscontrole aan de Universiteit van Amsterdam.

de financiële dimensie, zoals de internationale accounting standaarden (IAS). Wel wordt aan de ontwikkeling voor de mens- en milieudimensie hard gewerkt. De organisatie die hierin een trekkersrol vervult, is het Global Reporting Initiative (GRI).

Deze organisatie is in 1997 opgericht en is een initiatief van de Verenigde Naties en de Coalitie van milieuverantwoordelijke economieën (CERES). Doel is om als onafhankelijk instituut de verslaggeving over duurzaamheid net zo consistent, vergelijkbaar en toetsbaar te maken als de financiële verslaggeving.

In het GRI participeren ondernemingen, milieu- en mensenrechtenorganisaties, beleggers, vakbonden en accountantsorganisaties, maar ook ruim 1100 individuele stakeholders. Tot op heden hebben meer dan 100 ondernemingen uit zo'n 20 landen GRI-richtlijnen gebruikt bij het opzetten van een vorm van duurzaamheidsverslag. Momenteel werken 130 vrijwilligers aan het verbeteren van de richtlijnen, terwijl 31 ondernemingen commentaar hebben geleverd op de bestaande richtlijnen. Verbeterde richtlijnen worden binnenkort verwacht. Het GRI heeft onlangs besloten haar hoofdkantoor naar Amsterdam te verhuizen. De verwachting is dan ook gerechtvaardigd dat de Nederlandse verslaggevingspraktijk en -wetenschap de nodige bijdrage aan de toekomstige ontwikkeling van GRI-richtlijnen zal leveren.

Het 'best practice' duurzaamheidsverslag is volgens mij het zogenaamde Shell-rapport 'People, Planet and Profits'. Dit verslag is in maart voor de vijfde keer verschenen en is binnen de richtlijnen van het GRI tot stand gekomen. De rapportage over economische, milieu- en sociale aspecten van de bedrijfsvoering omvat naast kwantitatieve data de nodige informatie over de interne systemen en processen en zelfs informatie over gedragsaspecten.

Opmerkelijk hierbij is dat Shell de financiële verslaggeving nog in een afzonderlijk gepubliceerde jaarrekening uitbrengt. In het Verenigd Koninkrijk zijn wel

geheel geïntegreerde verslagen gepubliceerd door Wessex Water Services Ltd en BAA plc. Belangrijk voordeel van integratie is dat ook aandeelhouders en potentiële beleggers kennis kunnen nemen van de mate waarin de ondernemingsleiding aandacht besteedt aan duurzaam ondernemen.

Voor nog meer 'state of the art' is het goed om kennis te nemen van het juryrapport van de Association of Chartered Certified Accountants (ACCA). Dit rapport is uitgebracht naar aanleiding van de prijsuitreiking voor de beste Engelse duurzaamheidsverslagen over 2001. Ruim 100 integrale verslagen zijn hiertoe bestudeerd. Winnaars zijn onder andere de BT Group, Shell en The Co-operative Bank.

Het juryrapport bevat een groot aantal praktische aanbevelingen om de kwaliteit van het duurzaamheidsverslag te vergroten. Onderstaand volgen ter illustratie een aantal van deze aanbevelingen:

- 1 Besteed in het verslag op evenwichtige wijze aandacht aan de drie dimensies van duurzaam ondernemen.

Uit het onderzoek blijkt dat de milieudimensie de meeste aandacht krijgt. Volgens de jury behoort een integraal verslag op evenwichtige wijze aandacht te besteden aan alle drie dimensies van duurzaam ondernemen. De jury verwacht dat door verdere implementatie van de GRI-richtlijnen een beter evenwicht zal worden bereikt.

- 2 Rapporteer de belangrijkste effecten van de bedrijfsactiviteiten (de zogenaamde prestatie-indicatoren).

Als de belangrijkste effecten niet expliciet worden gemaakt, kan de relevantie van de gerapporteerde data niet goed worden beoordeeld. De relevantie van het gevoerde beleid blijft onduidelijk en kan niet in de juiste context worden geplaatst. Ook wordt vergelijking met andere bedrijven bemoeilijkt. De jury beveelt daarom aan zowel absolute als relatieve data op te nemen. Als benchmark kunnen data over het voorgaande jaar of de prestaties van een vergelijkbaar bedrijf dienen.

- 3 Beschrijf de belangrijkste bedrijfsactiviteiten zodat de in het verslag opgenomen data in de juiste context kunnen worden geplaatst.

Zonder deze prestatie-informatie is het verslag niet compleet en minder relevant. Zo moet de luchtvaartsector aandacht besteden aan de groei van het aantal passagiers en de langetermijnverwachtingen. De olie-

en gasector moet het gebruik van fossiele brandstoffen en de invloed hiervan op het klimaat uitzetten. De financiële sector dient in te gaan op duurzaamheidsvraagstukken die samenhangen met beleggings- en financieringsactiviteiten.

- 4 Vergroot de betrokkenheid van stakeholders bij de totstandkoming van het duurzaamheidsverslag.

Volgens de jury wordt te weinig informatie verschaft over de kwaliteit van de contacten met stakeholders. Uit de meeste verslagen blijkt te weinig betrokkenheid bij de totstandkoming van het integrale verslag van specifieke stakeholdergroepen. Met name met betrekking tot de sociale dimensie is het wenselijk om in overleg met stakeholders de nodige prioriteit te stellen aan de prestatie-indicatoren waarover wordt gerapporteerd.

- 5 Beperk de economische dimensie niet tot louter financiële indicatoren.

Publiceer daarom een brede set van economische indicatoren zoals omzet in belangrijkste markten, marktaandelen, bijdrage aan de werkgelegenheid, afgedragen belastingen, betaling van steekpenningen.

- 6 Neem zowel geaggregeerde als specifieke informatie op.

Geaggregeerde informatie kan namelijk ten onrechte een prestatieverbetering suggereren. Om dit te voorkomen moeten waar mogelijk ook specifieke (onderliggende) data in het verslag worden opgenomen. Alleen dan kan een juist inzicht in prestaties worden verkregen.

- 7 Rapporteer de effecten van de bedrijfsvoering – afhankelijk van de reikwijdte – op internationaal, nationaal of lokaal niveau.

Voorbeeld van een effectrapportage op lokaal niveau is het zogenaamde 'community based' rapport, waarin de belangrijkste activiteiten en invloeden op een specifieke gemeenschap uiteen worden gezet.

Als het gaat om de verificatie van duurzaamheidsverslagen treft de jury momenteel twee vormen aan. De eerste vorm leidt tot verklaringen die worden afgegeven door accountants. Deze verificatie is grotendeels gebaseerd op audit-processen zoals deze zijn ontwikkeld voor de controle van financiële informatie. In de verklaring wordt de reikwijdte van de controle

vaak afgebakend en worden de werkzaamheden kort geschetst. Een dergelijke controle levert dikwijls aanbevelingen op ter verbetering van de interne processen. Interessant is de wens van de jury dergelijke aanbevelingen ook in de verklaring op te nemen.

De tweede vorm van audit levert verklaringen op van zogenaamde 'content experts' en 'opinion leaders'. Deze vorm lijkt meer kwalitatief en geeft een 'seal of approval'-indruk voor het verslag als geheel.

Welke vorm van verificatie de overhand zal krijgen, is moeilijk te voorspellen. Het meest voor de hand ligt een verdergaande samenwerking tussen accountants en 'content experts'. Deze samenwerking zal in de verklaring zichtbaar moeten worden gemaakt om bij te dragen aan de structurele opmars van het duurzaamheidsverslag. ■

- ACCA UK Awards for Sustainability Reporting 2001, Report of the Judges, London, March 2002, ISBN 1 85908 3714.

- GRI, www.globalreporting.org.

- KPMG, International Survey of Sustainability Reporting, 2002.